

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก
ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
นายอนุทิน ชาญวีรกูล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น

และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ

๑. ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

☐ กฎหมายใหม่

☒ แก้ไขเพิ่มเติม

☐ ยกเลิก

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๒ เหตุผล

เนื่องจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นการให้บริการสาธารณะทางด้านการศึกษาแก่ประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนหรือนักศึกษาเข้าถึงแหล่งเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม เสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้กู้ยืมเงินให้มีความศึกษาที่ดีมีแรงจูงใจในการศึกษาและลดภาระการชำระหนี้ของผู้กู้ยืมเงินด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้กู้ยืมเงินมีโอกาสปรับโครงสร้างหนี้ ปลดภาระผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันจากการเป็นหนี้อันไม่ก่อให้เกิดรายได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

☒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

☐ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

นายอนุทิน ชาญวีรกูล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

- ๑) ให้คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืม เงินกู้ยืมที่ปลอดดอกเบี้ย และการผ่อนผันให้ผู้กู้ยืมเงินชำระเงินคืนกองทุน ลดหย่อนหนี้ หรือระงับการชำระเงินคืนกองทุน (ร่างมาตรา ๓)
- ๒) ให้คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา (ร่างมาตรา ๔)
- ๓) ยกเลิกบทบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในการกำหนดให้นักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งได้รับอนุมัติให้กู้ยืมเงินกู้ยืมเพื่อศึกษามีผู้ค้ำประกันการชำระเงินคืนกองทุนตามสัญญากู้ยืมเงิน (ร่างมาตรา ๕)
- ๔) ให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้วมีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับไปตามสัญญากู้ยืมเงินคืนให้กองทุนตามจำนวน ระยะเวลาและวิธีการที่กองทุนแจ้งให้ทราบ ซึ่งอาจเลือกทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับไปตามสัญญากู้ยืมเงินคืนให้กองทุนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนด (ร่างมาตรา ๖ วรรคหนึ่งและวรรคสอง)
- ๕) ให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นเงินกู้ยืมที่ปลอดดอกเบี้ยนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ กรณีผู้รับทุนการศึกษาก่อนพระราชบัญญัตินี้บังคับใช้และยังมีเงินค้างชำระอยู่ให้ชำระคืนเฉพาะเงินต้น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนด (ร่างมาตรา ๖ วรรคสาม)
- ๖) ให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและได้รับผลการศึกษาในระดับเกียรตินิยมอันดับ ๑ สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทน และไม่มีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาดังกล่าวคืน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนด (ร่างมาตรา ๗)
- ๗) ให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและจบจากคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินในส่วนที่ค้างชำระทั้งหมดเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทน และไม่มีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาในส่วนที่ค้างชำระดังกล่าวคืน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษากำหนด (ร่างมาตรา ๘)
- ๘) ให้ผู้กู้ยืมเงินที่ศาลได้มีคำพิพากษาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับกองทุนแล้ว ให้ถือว่าหลุดพ้นจากประวัติการชำระหนี้อันไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต รวมถึงผู้ค้ำประกันของผู้กู้ยืมเงินดังกล่าวด้วย (ร่างมาตรา ๙)
- ๙) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๐)

๒. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ

- ๑) กระทรวงศึกษาธิการ
- ๒) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- ๓) กระทรวงการคลัง
- ๔) กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
- ๕) สำนักงานประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี
- ๖) นักเรียน นิสิต นักศึกษา
- ๗) นักวิชาการ/อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการเงิน และกฎหมาย
- ๘) ประชาชนทั่วไป

๓. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

- ๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินภายหลังที่สำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้ว อาจเลือกทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับไปตามสัญญากู้ยืมเงินคืนให้กองทุนได้
- ๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นเงินกู้ยืมที่ปลอดดอกเบี้ยนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ผลใช้บังคับ กรณีผู้รับทุนการศึกษาก่อนพระราชบัญญัตินี้บังคับใช้และยังมีเงินค้างชำระอยู่ให้ชำระคืนเฉพาะเงินต้น
- ๓) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา โดยไม่ต้องมีผู้ค้ำประกันการชำระเงินคืนกองทุน
- ๔) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและได้รับผลการศึกษาระดับเกียรตินิยมอันดับ ๑ สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทนได้ และไม่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืน
- ๕) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและจบจากคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินในส่วนที่ค้างชำระทั้งหมดเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทน และไม่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืน
- ๖) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่ศาลได้มีคำพิพากษาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับกองทุนแล้ว ให้ถือว่าหลุดพ้นจากประวัติการชำระหนี้ อันไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต รวมถึงผู้ค้ำประกันของผู้กู้ยืมเงินดังกล่าวด้วย
- ๗) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๔. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

๔.๑ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ รวมระยะเวลา จำนวน ๑๐๕ วัน นับจากวันขึ้นเว็บไซต์ ถึงวันปิดการรับฟัง

๔.๒ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๑) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

(๒) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

๕. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th จำนวน ๑๗ ราย ซึ่งข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

- ๑) เพศ แบ่งเป็น ชาย จำนวน ๑๒ คน และ หญิง จำนวน ๕ คน
- ๒) อายุ แบ่งเป็น ๒๐ ปี หรือต่ำกว่า จำนวน ๗ คน ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๒ คน ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๒ คน ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๒ คน ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๒ คน และ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒ คน

- ๓) ระดับการศึกษา แบ่งเป็น มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. จำนวน ๔ คน ปริญญาตรี จำนวน ๑๐ คน และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๓ คน
- ๔) อาชีพ แบ่งเป็น รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๔ คน รับจ้าง จำนวน ๓ คน นักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๘ คน และอื่น ๆ จำนวน ๒ คน
- ๕) ความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัตินี้ในฐานะ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๒ คน กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน ๑ คน นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน ๖ คน และประชาชนทั่วไป จำนวน ๘ คน

จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

หน่วยงานของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ที่ได้แสดงความคิดเห็นมี จำนวน ๓๑ ราย ประกอบด้วย

- ๑) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ๒) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- ๓) มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
- ๔) วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
- ๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- ๖) กระทรวงการคลัง
- ๗) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- ๘) สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- ๙) กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
- ๑๐) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น
- ๑๑) สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา
- ๑๒) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา
- ๑๓) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- ๑๔) วิทยาลัยพิษณุพนธ์
- ๑๕) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- ๑๖) สถาบันรัชต์ภาคย์
- ๑๗) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- ๑๘) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ๑๙) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ๒๐) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ๒๑) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
- ๒๒) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- ๒๓) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

- ๒๔) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์
- ๒๕) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชุมพร
- ๒๖) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด
- ๒๗) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์
- ๒๘) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี
- ๒๙) มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ๓๐) สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทรา สภาวิชาชีพ
- ๓๑) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

๕.๒ ผลการรับฟัง

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้เป็นรายประเด็นดังนี้

๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินภายหลังที่สำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้ว อาจเลือกทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับไปตามสัญญากู้ยืมเงินคืนให้กองทุนได้

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๑. เป็นประโยชน์กับผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ไม่มีงานทำ หรือไม่สามารถหางานที่มีรายได้เพียงพอชำระหนี้ให้กองทุนฯ หรือได้รับค่าตอบแทนในการทำงานต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่จบ ได้รับโอกาสในการมีงานทำและมีศักยภาพในการชำระหนี้คืน ให้แก่กองทุนมากขึ้น ดังนั้นจึงควรให้ผู้กู้ยืมเงินชำระเป็นการทำงานที่รัฐกำหนด แต่ควรมีการระบุคุณสมบัติที่เหมาะสม กรอบงานที่ต้องทำให้ชัดเจนและครอบคลุมทุกสาขาวิชาชีพ อัตราค่าตอบแทนที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้กู้ยืมเงินสามารถดำรงชีพในสังคมได้อย่างพอเพียง ระยะเวลาในการทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมที่ชัดเจน และเมื่อผู้กู้ยืมเงินได้ทำงานแล้ว ควรมีการชำระหนี้คืนกองทุนฯ โดยการชำระหนี้ผ่านการหักเงินเดือนจากต้นสังกัด ๒. ควรเป็นตำแหน่งงานในสาขาที่ขาดแคลน หรือสาขาที่หน่วยงานภาครัฐต้องการ	๑. เป็นการเลือกปฏิบัติหรือการให้สิทธิพิเศษโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลอื่นที่ไม่ได้กู้ยืมเงินจากกองทุน เนื่องจากเป็นการให้สิทธิแก่คนกลุ่มหนึ่งโดยยังไม่มีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอในการอธิบายว่าเหตุใดการทำงานให้รัฐจึงให้สิทธิแก่คนกลุ่มนี้ แต่การทำงานอื่นๆ กลับไม่ได้สิทธิ อันเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ วรรคสามที่วางหลักว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำได้ ๒. มิได้มีการกำหนดค่านิยามว่า การทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมนั้นมีความหมายเพียงใด ซึ่ง

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	อาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่าการทำงานให้รัฐคืออะไร และมีขอบเขตหรือระยะเวลาในการทำงานเท่าใด ซึ่งการขาดความชัดเจนในประเด็นดังกล่าวอาจส่งผลให้การปฏิบัติจริงไม่มีประสิทธิภาพ ๓. เป็นการเพิ่มภาระให้แก่รัฐในการที่จะต้องดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในการเลือกบุคคลเข้ามาทำงานให้แก่รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาคืน นอกจากนี้ ผู้ที่เลือกทำงานให้แก่รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาคืนส่วนใหญ่อาจเป็นผู้ไม่มีรายได้ในการดำรงชีพ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่รัฐที่อาจจะต้องรับแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการจ่ายค่าจ้าง (แม้ในอัตราอย่างต่ำ) และอาจทำให้ผู้ที่ประสบปัญหาการว่างงานเลือกแนวทางนี้เพื่อเข้ามาเป็นลูกจ้างภาครัฐ (แม้เพียงชั่วคราว) เป็นจำนวนมาก ๔. ในระหว่างที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ยังไม่ได้รับการชำระหนี้ค่างชำระ อาจก่อให้เกิดภาระเพิ่มขึ้นแก่รัฐในการจัดสรรงบประมาณมาอุดหนุนเงินให้แก่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ๕. อาจก่อให้เกิดการเรียกร้องผลประโยชน์ในการรับผู้กู้ยืมเงินเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ

๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นเงินกู้ยืมที่ปลอดดอกเบี้ยนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ กรณีผู้รับทุนการศึกษาก่อนพระราชบัญญัติฉบับนี้ บังคับใช้และยังมีเงินค่างชำระอยู่ให้ชำระคืนเฉพาะเงินต้น

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๑. เป็นการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาของประเทศต่อไป	๑. เนื่องจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นกองทุนหมุนเวียน ที่มีหลักการนำเงินที่ได้รับจากการชำระหนี้ที่ผู้กู้ยืมเงินนำมาชำระประกอบด้วยเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยแก่กองทุนฯ มาใช้หมุนเวียนให้แก่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๒. เป็นการลดภาระของผู้กู้ยืมเงินรายเก่าในการชำระหนี้ค้างชำระและเป็นช่องทางที่จะทำให้กองทุนมีเงินหมุนเวียนให้แก่ผู้กู้ยืมเงินรายใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้กู้ยืมเงินยังจำเป็นต้องขอใช้เงินต้นเป็นงวดตามลำดับ หากผิฉัดชำระควรให้คิดดอกเบี้ยตามอัตราที่เหมาะสม ๓. เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑ มิได้สร้างกำไรให้กับรัฐ อีกทั้งยังเป็นเงินกู้ยืมที่เป็นไปตามนโยบายการศึกษาของประเทศซึ่งแตกต่างจากเงินกู้ยืมในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จึงสมควรกำหนดให้ปลอดดอกเบี้ย ๔. สำหรับผู้กู้ยืมเงินที่ได้ชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้วควรได้รับการเยียวยาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาทิ การงดเว้นการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไปจนครบจำนวนที่ได้จ่ายไป ๕. แต่จำเป็นต้องวางระบบการบริหารหรือควบคุมให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการนำเงินกู้ยืมไปใช้ในการอื่นที่ผิดวัตถุประสงค์เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา เช่น กู้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาไปชำระหนี้เงินกู้ยืมอื่นที่มีการคิดดอกเบี้ย เป็นต้น ๖. หากจะเป็นการให้กู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย สิ่งที่ต้องดำเนินการตามมาก็คือฐานข้อมูลในการติดตามผู้กู้ยืมและการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับผู้กู้ในการชำระหนี้และวิธีการติดตามให้ชำระหนี้	นักเรียนนักศึกษาในรุ่นต่อไปได้กู้ยืมเงินและมีรายได้จากดอกเบี้ยเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกองทุนฯ นอกจากนี้ กองทุนฯ ยังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ตั้งขึ้นเพื่อกิจการที่อนุญาตให้นำรายได้สมทบทุนไว้ใช้จ่ายได้โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ดังนั้น หากมีการกำหนดให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นเงินกู้ยืมที่ไม่ต้องคืนเงินต้นและปลอดดอกเบี้ย กองทุนฯ จะไม่มีเงินทุนหมุนเวียนกลับเข้ามาในระบอบของกองทุนฯ อีก และจะต้องของบประมาณแผ่นดินในการบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งจะขัดกับหลักการของกองทุนหมุนเวียนที่ต้องมีเงินหมุนเวียนในการบริหารกองทุนอย่างยั่งยืนโดยไม่เป็นภาระต่องบประมาณแผ่นดิน และอาจขัดต่อกฎหมายว่าด้วยวินัยทางการเงินการคลังของรัฐที่กำหนดให้การกู้เงิน การลงทุน การตรากฎหมาย การออกกฎ หรือการดำเนินการใด ๆ ของรัฐที่มีผลผูกพันทรัพย์สินหรือก่อให้เกิดภาวะทางการเงินการคลังแก่รัฐ ต้องพิจารณาความคุ้มค่า ต้นทุน และผลประโยชน์เสียเปรียบและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความยั่งยืนทางการเงินการคลังของรัฐด้วย ๒. พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ให้อำนาจคณะกรรมการกองทุนฯ กำหนดมาตรการในการช่วยเหลือผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันไว้อยู่แล้ว เช่น ในมาตรา ๑๙ (๑๔) กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนฯ มีอำนาจในการกำหนดมาตรการใด ๆ ตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการบริหารกองทุนและการติดตามการชำระเงินคืนกองทุน และมีอำนาจกำหนดให้มีผู้ค้ำประกันการชำระเงินคืนกองทุนได้ เป็นต้น ๓. อาจส่งผลให้ผู้กู้ยืมเงินขาดวินัยและจิตสำนึกในการชำระหนี้ และไม่เป็นธรรมแก่ผู้กู้ยืมเงินที่ชำระ

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	หนี้ อย่างมีวินัยหรือผู้กู้ยืมเงินที่ได้ชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้ว ๔. เนื่องจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา กำหนดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ ๑ ต่อปี และมีระยะเวลาในการชำระเงินคืน ๑๕ ปี โดยไม่มีเบี้ยปรับหรือค่าธรรมเนียมอื่นใดเพิ่มสำหรับลูกหนี้ที่มีวินัยและไม่ผิดนัด ซึ่งถือว่าเป็นเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำที่สุดแล้ว จึงควรคงหลักการนี้ไว้เช่นเดิมเพื่อประโยชน์ของรัฐและประโยชน์สาธารณะ

๓) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา โดยไม่ต้องมีผู้ค้ำประกันการชำระเงิน

คืบกองทุน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๑. เพราะการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินต้องมีบุคคลที่เป็นผู้ค้ำประกันนั้น ส่งผลให้ผู้ค้ำประกันต้องแบกรับภาระในทางคดีความจากการถูกฟ้องร้อง เนื่องจากผู้กู้ยืมเงินไม่ยอมชำระหนี้ที่ได้กู้ยืมไป ทางกองทุน กยศ. ผู้ฟ้องคดี ก็ต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนการยึดทรัพย์กับผู้ค้ำประกัน ดังนั้น ควรให้ผู้กู้ยืมเงินค้ำประกันตนเอง นอกจากนี้ ปัจจุบันกองทุนได้มีพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่บัญญัติให้องค์กรนายจ้างทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่หักเงินได้ที่มาจากการจ้างแรงงานของพนักงานและลูกจ้างที่เป็นผู้กู้ยืมนำส่งกรมสรรพากร พร้อมกับการนำส่งภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่ายเพื่อชำระหนี้คืบกองทุน ๒. หากไม่มีผู้ค้ำประกันการชำระเงินคืบกองทุน เท่ากับว่าตัวผู้กู้ค้ำประกันตนเอง จึงควรมีการเพิ่มข้อความในสัญญาให้ชัดเจน แต่ทั้งนี้ยังคงต้องมีผู้รับรองเงินเดือนของผู้ปกครองในการยื่นกู้ เพื่อป้องกันการกู้ยืมเงินไปใช้ในทางที่ขัดกับวัตถุประสงค์ของกองทุน	๑. กองทุนฯ ได้กำหนดให้มีการค้ำประกันเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หากมีการยกเลิกโดยการกำหนดให้การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาไม่ต้องมีผู้ค้ำประกันนั้น อาจทำให้การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาขาดหลักประกันในการได้รับชำระหนี้คืนจากผู้กู้ยืมเงินได้ ๒. การทำสัญญากู้ยืมเงินจากกองทุนโดยไม่มีผู้ค้ำประกันเงินกู้ หรือไม่มีการเอาทรัพย์สินเป็นประกันการชำระเงินกู้ยืม อาจทำให้การชำระหนี้เงินกู้ยืมมีความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น สมควรคงหลักการตามวรรคสองของมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ๓. อาจส่งผลให้ผู้กู้ยืมเงินขาดวินัยและจิตสำนึกในการชำระเงินคืบกองทุนและไม่เป็นธรรมแก่ผู้กู้ยืมเงินที่ชำระหนี้ อย่างมีวินัยหรือผู้กู้ยืมเงินที่ได้ชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้ว ๔. เนื่องจากผู้กู้ยืมส่วนหนึ่งผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในขณะที่ขอกู้ยืมเงิน ดังนั้น จึงควรให้ผู้ปกครองตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องผู้ปกครอง

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	นักเรียน นักศึกษา ซึ่งหมายถึง บุคคลซึ่งรับนักเรียน/นักศึกษาไว้ในความปกครอง หรืออุปการะเลี้ยงดู หรือบุคคลที่นักเรียน/นักศึกษาอาศัยอยู่นั้น ได้ยินยัน และรับทราบข้อมูลการกู้ยืมเงินของนักเรียน/นักศึกษา อีกทั้งผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันจะต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบร่วมกันในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินไม่ทำตามเงื่อนไขของสัญญากู้ยืมเงิน ๕. ปัจจุบันแม้จะมีการใช้บุคคลเป็นผู้ค้ำประกันการชำระหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา แต่ก็ยังไม่อาจบังคับชำระหนี้ได้และยังคงมีผู้ที่ค้างชำระหนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากไม่มีหลักประกันในการชำระหนี้เลยอาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและรัฐต้องแบกรับภาระเพิ่มมากขึ้น

๔) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและได้รับผลการศึกษาระดับเกียรตินิยมอันดับ ๑ สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทนได้ และไม่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๑. เป็นมาตรการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนเกี่ยวกับการผลิตกำลังคนที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมการศึกษาสาขาวิชาที่ขาดแคลนหรือสาขาวิชาที่กองทุนมุ่งส่งเสริมเป็นพิเศษ และการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ ๒. เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้กู้ยืมเงินตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนมีความรู้เป็นเลิศทางการศึกษาในระดับดีเยี่ยม แต่ควรเป็นการแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่ใช่การแปลงหนี้เงินกู้ยืมทั้งหมด เพื่อเป็นการฝึกความรับผิดชอบของผู้กู้ยืมเงิน และเป็นการหมุนเวียนเงินกลับเข้ามาในระบอบของกองทุนให้แก่ผู้กู้ยืมเงินรายใหม่ได้กู้ยืมต่อไป	๑. เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้กู้ยืมเงินที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ไม่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศ และการส่งเสริมการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและระดับอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติหรือการให้สิทธิพิเศษโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลอื่นที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และอาจมีนัยเป็นการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์กองทุนซึ่งต้องมีการชำระเงินคืน เพื่อเป็นเงินหมุนเวียนให้กับนักเรียน/นักศึกษาในรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่องโดยมิได้เป็นการให้เปล่า และอาจทำให้กองทุนมีเงินคงเหลือไม่เพียงพอในการให้กู้ยืมใน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๓. ควรพิจารณาและกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมในการแปลงหนี้กองทุนเป็นทุนการศึกษา ที่นอกเหนือไปจากการได้รับผลการศึกษาระดับเกียรตินิยมอันดับ ๑ อาทิ การสร้างชื่อเสียง/คุณงามความดีให้กับประเทศในด้านต่าง ๆ การเป็นนักพัฒนาสังคม ๔. ต้องมีมาตรการรองรับเพื่อมิให้มีการเอื้อประโยชน์ต่อสถานศึกษา/บุคลากรทางการศึกษาในการเรียกรับผลประโยชน์เพื่อให้ผู้กู้ยืมเงินได้รับเกียรตินิยมอันดับ ๑ และมาตรการรองรับผู้กู้ยืมเงินที่มุ่งหมายในการเลือกเรียนสาขาหรือระดับอุดมศึกษาที่มีโอกาสในการได้รับเกียรตินิยมอันดับ ๑	ระยะยาว ส่งผลทำให้เกิดเป็นภาระของรัฐบาลที่ต้องจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนให้กองทุนเพิ่มเติมและส่งผลกระทบต่อเงินที่รัฐต้องใช้ในการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ หรือการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ซึ่งท้ายที่สุดจะเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชน ๒. เนื่องจากสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้เกียรตินิยมอันดับ ๑ ที่ไม่เท่าเทียมกัน และบริบทการศึกษาในแต่ละคณะ/สาขาวิชาก็มีความยากง่ายแตกต่างกัน ๓. เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลการศึกษาระดับเกียรตินิยมอันดับ ๑ ย่อมเป็นผู้มีโอกาสมากกว่าที่จะมีงานทำและได้รับค่าตอบแทนมากกว่าบุคคลกลุ่มอื่น บุคคลกลุ่มนี้จึงอาจมีความสามารถในการชำระหนี้ได้โดยไม่ผิดนัด หากยกเว้นหนี้ให้แก่บุคคลกลุ่มนี้ย่อมทำให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสูญเสียเงินที่จะได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้ชั้นดี และเกิดความเหลื่อมล้ำกับลูกหนี้รายอื่น

๕) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และจบจากคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินในส่วนที่ค้างชำระทั้งหมดเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทน และไม่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๑. เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนในสาขาวิชาขาดแคลนที่หน่วยงานภาครัฐและตลาดแรงงานต้องการ ๒. แต่มิใช่การแปลงหนี้ในส่วนที่ค้างชำระทั้งหมดควรเป็นแค่ส่วนหนึ่งของเงินที่ค้างชำระ และควรมีการทำบันทึกข้อตกลงแปลงหนี้เป็นบางส่วนให้กับบุคคลที่ทำงานตรงตามคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเท่านั้น หรืออาจเป็นการกำหนดให้ทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืม	๑. เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้กู้ยืมเงินที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ไม่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศ และการส่งเสริมการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและระดับอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติหรือการให้สิทธิพิเศษโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลอื่นที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และอาจมีนัยเป็นการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์กองทุนซึ่งต้องมีการชำระเงินคืน เพื่อเป็นเงินหมุนเวียน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	ให้กับนักเรียน/นักศึกษาในรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีได้เป็นการให้เปล่า และอาจทำให้กองทุนมีเงินคงเหลือไม่เพียงพอในการให้กู้ยืมในระยะยาว ส่งผลทำให้เกิดเป็นภาระของรัฐบาลที่ต้องจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนให้กองทุนเพิ่มเติมและส่งผลกระทบต่อเงินที่รัฐต้องใช้ในการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ หรือการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ซึ่งท้ายที่สุดจะเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชน ๒. เนื่องจากการกำหนดคณะหรือสาขาโดยกระทรวงศึกษาธิการตามประเด็นนี้ สามารถตีความได้ว่าหมายถึง ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาจากคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จะกลับมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในสาขาที่ขาดแคลนหรือเป็นความต้องการของประเทศชาติ แต่การใช้เกณฑ์ “สำเร็จการศึกษา” นั้น มิได้เป็นหลักประกันว่าจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวหรือไม่ หากเกิดกรณีผู้สำเร็จการศึกษาไม่ประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาหรือประกอบอาชีพไม่ตรงกับคณะหรือสาขาที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา

๖) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่ศาลได้มีคำพิพากษาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับกองทุนแล้ว ให้ถือว่าหลุดพ้นจากประวัติการชำระหนี้อื่นไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต รวมถึงผู้ค้ำประกันของผู้กู้ยืมเงินดังกล่าวด้วย

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๑. เป็นการช่วยเหลือผู้กู้ยืมเงินที่มีหนี้ค้างชำระจำนวนมากให้สามารถผ่อนชำระหนี้ตามความสามารถได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนในระบอบของกองทุนให้ผู้กู้ยืมเงินรายใหม่ได้มีโอกาสกู้ยืม อย่างไรก็ตาม ควรกำหนดมาตรการรับมือในกรณีที่ผู้กู้ยืมผิดนัดชำระหนี้ซ้ำหรือค้างชำระหนี้	เนื่องจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ได้เป็นสมาชิกของบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด และกองทุนฯ ไม่ได้มีการนำข้อมูลของผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันเข้าเครดิตบูโร ทำให้ลูกหนี้ผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันมิได้อยู่ภายใต้บังคับในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น มาตรการดังกล่าวจึงไม่มีความจำเป็น

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๒. เป็นการให้โอกาสในการประกอบอาชีพและทำธุรกรรมทางการเงินในอนาคต เนื่องจากเป็นหนี้เพื่อการศึกษาซึ่งเป็นหนี้ก้อนไม่ก่อให้เกิดรายได้ ๓. ควรให้ผู้กู้ยืมเงินหลุดพ้นจากประวัติการชำระหนี้ อันไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้ก็ต่อเมื่อได้ชำระหนี้ตามที่ปรับปรุงโครงสร้างแล้วเสร็จ	

๗) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

(๑) กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้ความเห็นว่า แม้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะถือได้ว่าเป็นเพียงการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อเป็นการสนับสนุนผู้กู้ยืมเงินให้มีการศึกษาที่ดี และมีแรงจูงใจในการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษา และลดภาระหนี้ของผู้กู้ยืมเงินก็ตาม แต่เมื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงผลดีผลเสียของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยละเอียดแล้ว อาจเป็นการสร้างภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐในอนาคต และอาจขัดต่อกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งขัดต่อความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันที่ได้รับคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ ซึ่งอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญในเรื่องการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล และการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ และมีความสามารถสูงขึ้น ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๗ และมาตรา ๗๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความเห็นว่า ส่วนที่ กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดคณะหรือสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษานั้น พบว่า นอกจากกระทรวงศึกษาธิการแล้วยังมีส่วนราชการอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา กำกับ หรือดูแลการศึกษาระดับอุดมศึกษา สมควรกำหนดส่วนราชการอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วย

(๓) สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังนี้

- มาตรา ๖ แก้ไขมาตรา ๔๔ วรรคสอง การเลือกทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืมต้องสอดคล้องตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

- มาตรา ๗ แก้ไขมาตรา ๔๔/๑ อาจเป็นภาระของรัฐบาลในการจ่ายเงินทุนเพื่อการศึกษาแทน หรือซ้ำซ้อนกับสถานศึกษาที่มีทุนแบบให้เปล่า จึงต้องวางหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้รัดกุม

- มาตรา ๘ แก้ไขมาตรา ๔๔/๒ นอกจากกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดผู้กู้ยืมเงินสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้ว ยังมีกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมด้วย

(๔) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ให้ความเห็นว่า ในประเด็นรับฟังความคิดเห็นที่ ๕ ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและจบจากคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เห็นควรให้มีการระบุเพิ่มเติม “กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินในส่วนที่ค้างชำระทั้งหมดเป็นเงินทุนการศึกษาแทน และไม่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืน

(๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ให้ความเห็นว่า ในการยกร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เห็นควรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เดิมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีลักษณะเป็นการหมุนเวียน เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียน นักศึกษา ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างศึกษา ดังนั้น เห็นควรนำมาตรการหรือข้อกำหนดเดิมของการชำระเงินคืนกองทุนมาใช้บังคับ เพื่อเป็นการสร้างวินัยในการชำระเงินคืนกองทุนและให้โอกาสนักเรียน นักศึกษา รุ่นต่อ ๆ ไป ได้รับโอกาสในการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาต่อไป

(๖) สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา ให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติด้านฐานะของครอบครัวผู้กู้ยืมเงิน ที่กำหนดไว้เพียงแค่เกณฑ์รายได้ กล่าวคือ กำหนดว่าครอบครัวของผู้กู้ยืมต้องมีรายได้ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี กองทุนฯ ควรปรับให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยใช้เกณฑ์อื่น ๆ ในการพิจารณาประกอบด้วย เช่น รายได้โดยเฉลี่ยต่อจำนวนบุตรในวัยเรียน ภาระหนี้สิน ค่าใช้จ่ายจากโรคประจำตัว เป็นต้น เนื่องจากเกณฑ์ที่มีอยู่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของครอบครัวไทยในปัจจุบัน อาทิ บางครอบครัวมีรายได้เกินกว่าปีละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท แต่มีบุตรในวัยเล่าเรียน ๓ คน มีหนี้สินที่ต้องชำระ อยู่ในภาวะเจ็บป่วยที่ต้องมีค่ารักษาพยาบาล แต่ถูกตัดสิทธิการกู้เงินเนื่องจากรายได้ของครอบครัวเกินกว่าที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต กองทุนฯ จึงสมควรทบทวนหลักเกณฑ์เรื่องอายุของผู้กู้ยืมให้สอดคล้องกับนโยบายข้างต้น

(๗) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชุมพร ให้ความเห็นว่า กองทุนฯ ควรปรับปรุงในเรื่องระบบการบังคับชำระหนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาผู้ด้อยโอกาสได้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่อไป โดยรัฐไม่ต้องแบกรับภาระในการเพิ่มงบประมาณมาอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มากจนเกินไป

ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนหรือนักศึกษาเข้าถึงแหล่งเงินกู้จากกองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม เสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้กู้ยืมเงินให้มีความกระตือรือร้นในการศึกษาและลดภาระการชำระหนี้ของผู้กู้ยืมเงินด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้กู้ยืมเงินมีโอกาสปรับโครงสร้างหนี้ ปลดภาระผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันจากการเป็นหนี้อันไม่ก่อให้เกิดรายได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ

- ☒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- ☒ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ด้านการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- ☒ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ยุทธศาสตร์ด้านการการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตามที่เสนอนี้จะช่วยลดภาระการชำระหนี้ของผู้กู้ยืมเงินด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้กู้ยืมเงินมีโอกาสปรับโครงสร้างหนี้ ปลดภาระผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันจากการเป็นหนี้อันไม่ก่อให้เกิดรายได้

๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความใกล้เคียงกับพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐

๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๕.๑ ผลกระทบด้านการศึกษา

การกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและได้รับผลการศึกษาระดับเกียรตินิยมอันดับ ๑ สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทนและไม่มีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืน และการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและจบจากคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดสามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมเงินในส่วนที่ค้างชำระทั้งหมดเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทนและไม่มีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาในส่วนที่ค้างชำระดังกล่าวคืนนั้น อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ให้ประโยชน์แก่ผู้กู้ยืมเงินที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น และยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

๕.๒ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การให้ผู้กู้ยืมเงินที่ทำงานกับรัฐเท่านั้นที่สามารถทำงานแทนการชำระเงินกู้ยืมได้นั้น อาจมีผลให้ประชาชนผู้กู้ยืมเงินมีโอกาสได้รับประโยชน์ที่ไม่ทั่วถึง อาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ การทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืม ทำให้กองทุนฯ ไม่มีเงินเพียงพอในการให้กู้ยืม ทำให้รัฐต้องจัดหางบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อการกู้ยืมเงินของนักเรียน นักศึกษา ส่งผลกระทบต่อเงินที่รัฐต้องใช้ในการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ รัฐอาจต้องมีการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีงบประมาณเพียงพอในการให้กู้ยืมเงินของนักเรียนนักศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชน และอาจเกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้

๕.๓ ผลกระทบด้านสังคม

การยกเลิกการกำหนดเงินเพิ่ม (เบี้ยปรับ) กรณีผู้กู้ยืมเงินผิดนัดชำระหนี้ อาจมีผลให้ผู้กู้ยืมขาดวินัยและจิตสำนึกในการชำระหนี้ และอาจไม่เป็นธรรมแก่ผู้กู้ยืมเงินที่ชำระหนี้ตามสัญญาผู้กู้ยืมเงินหรือผู้กู้ยืมเงินที่ได้ชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้ว

๕.๔ ผลกระทบด้านงบประมาณแผ่นดิน

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๖ ที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๔ ที่กำหนดให้ผู้กู้ยืมอาจเลือกทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืม การกำหนดให้เงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย และยกเลิกการกำหนดเงินเพิ่มหรือเบี้ยปรับ และมาตรา ๗ ที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยเพิ่มมาตรา ๔๔/๑ ที่กำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและได้รับผลการศึกษาระดับเกียรตินิยมอันดับ ๑ สามารถแปลงหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทน และผู้กู้ยืมเงินไม่มีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืนกองทุนฯ รวมทั้ง ๘ ที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยเพิ่มมาตรา ๔๔/๒ ที่กำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและจบจากคณะหรือสาขาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ให้แปลงหนี้ในส่วนที่ค้างชำระทั้งหมดเป็นเงินทุนเพื่อการศึกษาแทนและไม่มีหน้าที่ต้องชำระเงินในส่วนที่ค้างชำระดังกล่าวคืนนั้น อาจส่งผลกระทบต่อเงินทุนของกองทุนฯ ในอนาคต โดยอาจต้องของบประมาณแผ่นดิน เนื่องจากการที่ผู้กู้ยืมเงินไม่ต้องชำระเงินคืนกองทุนฯ ทั้งนี้ ในปัจจุบันกองทุนฯ ได้รับชำระหนี้จากผู้กู้ยืมเงินจนสามารถมีเงินหมุนเวียนให้นักเรียนนักศึกษาผู้กู้ยืมเงินในแต่ละปีได้เพียงพอ โดยไม่ต้องของบประมาณแผ่นดิน

นอกจากนี้ การดำเนินงานของกองทุนฯ มีลักษณะเป็นกองทุนหมุนเวียน ที่มีหลักการให้นำเงินที่ได้รับจากการชำระหนี้จากผู้กู้ยืมเงินที่สำเร็จการศึกษาหรือเลิกศึกษาแล้ว มาใช้หมุนเวียนให้นักเรียนนักศึกษาในรุ่นต่อไปได้กู้ยืมเงิน และมีรายได้จากดอกเบี้ยเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน ดังนั้น ร่างกฎหมายนี้จึงขัดต่อหลักการของกองทุนหมุนเวียนที่ต้องมีเงินหมุนเวียนในการบริหารกองทุนอย่างยั่งยืนโดยไม่เป็นภาระต่องบประมาณแผ่นดิน และร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังอาจขัดต่อกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐที่กำหนดให้การกู้เงิน การลงทุน การตรากฎหมาย การออกกฎหมาย หรือการดำเนินการใด ๆ ของรัฐที่มีผล

ผูกพันทรัพย์สินหรือก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังแก่รัฐ ต้องพิจารณาความคุ้มค่า ต้นทุน และผลประโยชน์เสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความยั่งยืนทางการคลังของรัฐอีกด้วย

๕.๕ ผลกระทบด้านกฎหมาย

(๑) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีหลักการที่เปลี่ยนแปลงหลักการตามพระราชบัญญัติกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่มีวัตถุประสงค์เป็นกองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา ซึ่งต้องมีการชำระเงินคืน เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับนักเรียน นักศึกษา ในรุ่นต่อไป ซึ่งการจะกำหนดให้ไม่ชำระคืนเงินกองทุนฯ นั้น อาจต้องยกเลิกพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ แทนการแก้ไขเพิ่มเติม

(๒) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๓ และมาตรา ๖ ที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๙ (๑๑) และมาตรา ๔๔ กรณีให้ผู้กู้ยืมเงินทำงานให้แก่หน่วยงานของรัฐแทนการชำระหนี้ นั้น อาจถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเนื่องจากเป็นการให้สิทธิแก่คนกลุ่มหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอในการอธิบายว่าเหตุใดการทำงานให้รัฐจึงให้สิทธิแก่คนกลุ่มนี้แต่การทำงานอื่น ๆ กลับไม่ได้สิทธิ อันอาจเกิดปัญหาเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ วรรคสามที่บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้”

(๓) หากมีการกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินสามารถทำงานให้รัฐแทนการชำระหนี้ได้ หรือมีการแปลงหนี้เป็นทุนการศึกษากรณีผู้กู้ยืมเงินสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้รับเกียรตินิยมอันดับ ๑ และผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะหรือสาขาวิชาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ตามร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. จะทำให้ขาดเอกภาพภายใต้กฎหมายเดียวกันและไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศ

(๔) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มิได้กำหนดค่านิยามว่า การทำงานให้รัฐแทนการชำระเงินกู้ยืม นั้นมีความหมายเพียงใด ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่าการทำงานให้รัฐคืออะไร และมีขอบเขตหรือระยะเวลาในการทำงานเท่าใด

(๕) การกำหนดให้มีการคิดดอกเบี้ยหรือเงินเพิ่ม พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ให้อำนาจคณะกรรมการกองทุนฯ กำหนดไว้อยู่แล้ว เช่น ในมาตรา ๑๙ (๑๔) กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนฯ มีอำนาจในการกำหนดมาตรการใด ๆ ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบริหารกองทุนฯ และการติดตามการชำระเงินคืนกองทุนฯ และมีอำนาจกำหนดให้มีผู้ค้ำประกันการชำระเงินคืนกองทุนฯ ก็ได้ ดังนั้น บทบัญญัติเดิมจึงมีความยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมอยู่แล้ว

(๖) ตามร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินที่ศาลได้มีคำพิพากษาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับกองทุนแล้ว ให้ถือหลุดพ้นจากประวัติการชำระหนี้ก่อนไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามกฎหมายว่าด้วย

การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต และมาตรา ๙ วรรคสอง ที่กำหนดให้ ผู้ค้ำประกัน หากผู้กู้ยืมเงินได้ปฏิบัติตาม
วรรคหนึ่งแล้ว ก็ให้ถือว่าหลุดพ้นจากประวัติการชำระหนี้อันไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามกฎหมายว่าด้วยการ
ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต นั้น เนื่องจากกองทุนฯ ไม่ได้มีการนำข้อมูลของผู้กู้ยืมเงินและผู้ค้ำประกันเข้า
เครดิตบูโร ดังนั้น มาตราดังกล่าวจึงยังไม่มีผลบังคับแก่กองทุนฯ และผู้กู้ยืมเงินในขณะนั้น

๖. การกำหนดให้มีระบบอนุญาต อนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

☐ มี

☒ ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

.....
.....

๗. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

☒ มี

☐ ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

เป็นการยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจของคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็น
คณะกรรมการที่มีอยู่เดิมตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐

๘. บทกำหนดโทษ

☒ ไม่มี

☐ โทษทางอาญา

☐ โทษทางปกครอง

☐ โทษปรับเป็นพินัย

☐ โทษอุปกรณ์

เหตุผลและความจำเป็น

.....
.....

ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ ทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
จากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร